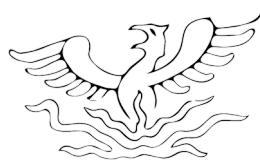

TIDSSKRIFTET FØNIX

Lars Neudorf, Spøgelse, traumer og tro

CARSTEN PALLESEN
lektor, dr.theol.

FØNIX ÅRG. 2024, s. 70–73

Dette værk er licenseret under en Creative Commons-licens
CC BY-NC-ND 2.5 DK

www.foenix1976.dk

ISSN 2446-175X

Lars Neudorf, *Spøgelser, traumer og tro*

Anmeldelse af Lars Neudorf, *Spøgelser, traumer og tro. Seks romaner og en personlig beretning*, Fønix 2024, 194 sider

Forfatteren Lars Neudorf udgav i 2014 bogen *Stille nat over Amazonas. En beretning om shamanisme og kristendom* på forlaget Alfa. I bogen *Spøgelser, traumer og tro* fra 2024 handler det også som i den første bog om selvudvikling, shamanisme og kristendom.

Den første bog handlede om forfatterens erfaringer med shamanismen som en vej til selvudvikling. En serie af dannelsesrejser, geografisk til Amazonas og Portugal, hvor shamanismen praktiseres – og til de egne af sindet, som indtagelsen af ayahuasca-planten evokerer i den indfødte indianske kultur, som her er indlejret i en kristen katolsk fortolkning. Siden 60ernes psykedeliske opblomstring har disse sessioner tiltrukket åndeligt søgende fra den vestlige verden, civilisationsflygtninge undervejs til sig selv. *Stille nat over Amazonas* berettede om forfatterens personlige og gentagne erfaringer med shamanismen og tilbagevendingen herfra til en hverdag med arbejde og familie og en skærpet sans for ånden og det åndelige i den hjemlige kontekst, præget af Grundtvig.

I den nye bog videreføres arbejdet med ”det åndelige” som en personligt motiveret undersøgelse, men nu med særlig vægt på litterære bearbejdningsformer af spøgelsesfænomenet. Med afsæt i en personlig rapport om et spøgelse, kaldet ”offerdrengen”, er bogen bygget op som tematiske læsninger af seks romaner, der i en bredere eller mere snæver forstand handler om spøgelser, gengangere, metaforiske eller ”virkelige”.

Nærmere bestemt handler det om forholdet mellem spøgelser og *traumer*, og hvorledes disse romaner giver inspiration til at leve med eller frigøre sig fra egne personlige eller mere komplekse familiære og historiske traumer.

I Toni Morrisons *Beloved* 1987 og Jesmyn Wards *Sing, Unburied, Sing* 2018 bliver spøgelsesfænomenet udfoldet litterært som artikulation af traumer i den afroamerikanske historie præget af undertrykkelse, vold og overgreb og ofte med den afroamerikanske religionskultur som artikulatør af disse uhyrligheder.

Selvom W.G. Sebalds *Austerlitz* 2001 kun i en indirekte forstand er en spøgelsesroman, indeholder den en enkelt sekvens, hvor et epifani-fænomen leder hovedpersonen på sporet af en selverkendelse, der dog forbliver uforløst eller åben.

Bogen indledes med en analyse af Henry James' psykologiske gyser *The Turn of the Screw* (1898) og Hilary Mantels *Beyond Black* om sårbarhed og synske evner i en sort dystopisk roman, og den afsluttes med en læsning af Sigrid Undsets *Kristin Lavrandsdatter* 1920 med fokus på hovedpersonens overdrevne syndsbevidsthed, der analyseres som et "forbandelsestraume", der kan læses som en figur tilsvarende det dæmoniske, som Kierkegaard kalder fortvivlet ikke at ville eller kunne tro på tilgivelsen. De litterære fortolkninger, som kan læses for sig som enkeltstående cases, samles løbende op i korte sammenlignende synopsis, der opridser tematiske hovedpunkter, som følges op af indsigtfulde refleksioner og fortolkninger. Uden tyngende henvisninger til faglitteratur yder bogen enhver sit og viser en betydelig fortrolighed med relevante og avancerede internationale traume-psykologiske, psyko-teologiske og litteraturteoretiske diskussioner.

I kapitel 5 genbesøger forfatteren sine egne tidligere erfaringer med shamanismen som selvterapi. Her anstiller forfatteren nogle etiske refleksioner over omgangen med traumer og spøgelse, der grundlæggende antages at være godartede, men som er af samme stof, som drømme er gjort af, og som kan føre til fortabelse.

Det sjette kapitel "Traumeteologi" handler om to nyere teologiske værker om spøgelse: Serene Jones' *Trauma+Grace. Theology in a ruptured World* (2009) og Shelly Rambos *Spirit and Trauma A Theology of Remaining* (2010), der begge kritiserer et "triumferende frelsesnarrativ", som bringer klagen og sorgen til tavshed. Her kunne man tænke på former for herlighedsteologi, som kendes fra den reformerte teologi, hvor klagen og sorgen er hjemløse, og på advokaterne for doktrinen om "alles frelse", som med rette eller urette tilskrives Østkirken, og som vendes imod Luther og den lutherske korsteologi.

Over for det triumferende frelsesnarrativ peger de to traumeteologer på *mellemrummet* mellem korset og opstandelsen i den kristne passionsberetning fremhævet som stedet, hvor klagen, sorgen og det, der ikke bare går

væk, får en plads, uden at muligheden for heling afskæres. En forhastet nådes-teologi står i fare for at føje nye sår til tidligere arvede eller selvskabte traumer.

Et påtrængende etisk grundmotiv i bogen er, at omgangen med og spejlingen i andres traumer rejser spørgsmålet om den rette balance mellem hhv. distancen til og respekten for andres lidelser og identifikationen med disse, som står i fare for at blive en overidentifikation. I det sidste tilfælde risikerer den særligt synske eller spøgelsessensitive person at fremelske en megaloman selvoptagethed, som forfatteren i en nærgående selvanalyse advarer imod. Hans eget spøgelse, kaldet "offerdrengen", der er en rød tråd i bogen, fører (midlertidigt) ud af overidentifikationens fare.

Enkelte af de litterære cases er lidt omstændelige, men dygtigt genfortalte, så man omvendt ikke behøver at have læst disse for at følge de tråde, som forfatteren trækker mellem det psykologiske og det teologiske ud fra bogens ide og sigte, som er en intellektuel bearbejdning af spøgelsesfænomener.

Det mest oplagte litterære eksempel er Shakespeares *Hamlet*, som ikke er medtaget i bogen. I første Akt opridses en ramme for omgangen med spøgelse i en moderne sekulariseret verden, efter afskaffelsen af skærsilden, hvor de døde er blevet hjemløse og derfor går igen som dæmoner. "Thou art a scholar, speak to it!" siger den vagthavende soldat til den lærde Horatio, Hamlets studiekammerat, netop hjemvendt fra Wittenberg. For at kommunikere med spøgelse må man være teolog, hermeneutiker, psykoanalytiker. På Hamlets tid omkring 1600 i Nordeuropa skete en opblomstring i dæmonologien og forekomsten af spøgelse og beslægtede fænomener. Det kaldte også den gang på ekspertise. King James, der autoriserede den berømte King James Bible, havde, før han blev konge, skrevet et omfattende bidrag til dæmonologien. Dæmonologien peger ikke bagud mod mørk middelalder, men mod det post-traumatiske moderne selv, som Shakespeares Hamletfigur invokerer, og som det siden har været umuligt at mane i jorden. Forfatteren, Lars Neudorf er en *scholar*, som Horatio, han forstår sig på at kommunikere med spøgelse.

Bogen forudsætter ikke *troen på* spøgelse, men handler ikke desto mindre om troen som en mulig erfaring, der i den kristne tradition har været formidlet og bearbejdet gennem engle og dæmoner, folkløse og praksisser, der lever i litteraturen og kalder på at blive fortolkede. Sigrid Undsets roman *Kristin Lavrandsdatter* hensætter den moderne verdens åndelige søgen og spørgen til det 13. årh. Hovedpersonen gennemlever overgangen fra den norrøne hedenske verden til den nye kristne forståelse af synd og nåde som en splittelse i hendes person. Romanen peger på en mulig med-

menneskelig forsoning, der undslipper kampen mellem hedenskab og kristendom på det store historiske ideologiske plan. Hinsides forbandelses-traumet, roulettespillet om synd og nåde, bliver Kristin Lavrandsdatter i klosteret kaldt tilbage til verden i form af et forældreløst barn, der skal drages omsorg for.